

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата філологічних наук, професора
Коляди Еліни Калениківни
про дисертацію **Тодорової Наталії Юріївни**
«Фразеологічні одиниці просторової семантики
в українській та англійській мовах»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне
мовознавство

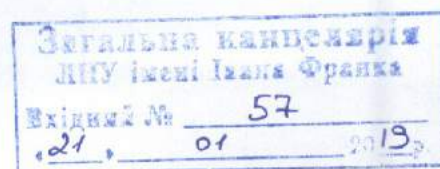
Сучасна лінгвістика активно вивчає взаємодію і взаємозв'язок ментальності як структури колективної свідомості певного етносу та мовної системи як плану вираження першої. Своєрідними інформаційними конденсаторами суспільно-історичного та культурного досвіду нації у мові виступають фразеологічні одиниці. У процесі дослідження фразеологізмів одне з чільних місць займає зіставний аспект.

Зіставний аналіз фразеологічних одиниць як близькоспоріднених, так і не близькоспоріднених мов є одним із провідних аспектів дослідження в галузі порівняльної фразеології. З огляду на це, дисертація Н. Ю. Тодорової, у якій вперше постають об'єктом поліпарадигмального зіставного аналізу фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах, а предметом аналізу обрано ідеографічні, структурні, семантичні та мотиваційні особливості досліджуваних одиниць, актуальна.

Дисертаційна праця виконана в межах науково-дослідної тематики факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка «Сучасні напрями формування структурно-семантичних і когнітивно-комунікативних парадигм германських, романських і класичних мов» (номер державної реєстрації 0111U008010).

Композиція роботи підпорядкована чітко сформульованій меті та конкретним завданням і охоплює:

– теоретико-методологічне підґрунтя дослідження;

– установлення корпусу фразеологічних одиниць просторової семантики та моделювання універсальної схеми для систематизації досліджуваних одиниць в українській та англійській мовах;

– класифікацію та зіставний аналіз фразеологічних одиниць просторової семантики української й англійської мов за їхніми ідеографічними, структурними, семантичними і мотиваційними особливостями;

– виявлення позамовних чинників, які сприяли формуванню зафіксованих особливостей фразеологізмів просторової семантики в досліджуваних мовах.

Передовсім, зазначимо, що низка загальнонаукових і лінгвістичних методів дослідження фразеологічних одиниць просторової семантики, головним з яких є зіставний, сприяла системному вивченню предмета дослідження, дала змогу дисертантці проникнути в емпіричний матеріал. Надійність, точність та достовірність результатів забезпечив метод кількісних підрахунків.

Дослідження Н. Ю. Тодорової відзначається новизною. Новою є запропонована Наталією Юріївною універсальна схема систематизації фразеологічних одиниць просторової семантики, з опорою на яку вперше розроблено їхню ідеографічну класифікацію, що об'єднує досліджувані фразеологічні одиниці різних типів у єдине фразеотематичне поле.

Методологія дослідження фразеологічних одиниць просторової семантики української та англійської мови логічно включає три етапи: 1) логіко-семантичний, результатом якого є ідеографічна класифікація досліджуваних одиниць, 2) власне мовний аналіз фразеологізмів (семантико-граматичний і функціонально-семантичний) і 3) психолінгвістичний, доповнений лінгвокультурологічним аналізом.

Композиція дисертаційної праці, яка виконана на належному теоретичному та емпіричному рівнях, відзначається чіткістю та логічністю. Рецензована дисертація, безсумнівно, має теоретичне й практичне значення.

Теоретична значущість отриманих результатів є внеском у розвиток положень зіставного мовознавства, етнолінгвістики, лінгвокультурології, антрополінгвістики, а практична цінність полягає в можливості їх використання у навчально-методичній та науково-пошуковій роботі. Основні положення дисертації матимуть, на наш погляд, широке застосування у викладацькій практиці, зокрема у читанні курсів із контрастивної лінгвістики, перекладознавства, у розробці нових спецкурсів, навчально-методичних посібників тощо. Матеріали наукової розвідки також будуть корисні у лексикографічній практиці, зокрема, для укладання українсько-англійських ідеографічних і перекладних фразеологічних словників.

Результати дослідження викладено в трьох розділах дисертації. У **першому розділі «Теоретичні засади зіставного дослідження фразеологічних одиниць просторової семантики»** уточнено поняттєвий апарат дослідження, розглянуто фразеологічні одиниці як об'єкт зіставних досліджень, схарактеризовано простір як об'єкт міждисциплінарних досліджень і описано мовні засоби його реалізації, введено робочий термін *просторова фразеологічна одиниця* та запропоновано універсальну схему систематизації досліджуваного мовного матеріалу.

У **другому розділі «Методологічні засади зіставного дослідження фразеологічних одиниць просторової семантики»** розкрито методологію дослідження фразеологічних одиниць просторової семантики української й англійської мов у зіставному аспекті та визначено основні методи використані у дисертаційній роботі.

У **третьому розділі дисертації «Комплексний зіставний аналіз як основа типологізації просторових фразеологічних одиниць в українській та англійській мовах»** запропоновано чотири класифікації досліджуваних одиниць, а саме: ідеографічну, структурну, семантичну та мотиваційну і проведено зіставний аналіз фразеологічних одиниць просторової семантики в українській та англійській мовах, у результаті якого виявлено ідеографічні,

структурні, семантичні та мотиваційні особливості фразеологізмів і простежено позамовні чинники, під впливом яких вони сформувалися.

Розділи дисертації супроводжуються інформативними висновками, що засвідчують здатність дисертантки до ретельного аналітичного мислення. Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи та переконує у тому, що авторка досягла сформульованої мети дослідження й виконала зазначені у вступі завдання. Логічним завершенням дослідження є обґрунтовані відповідно до сформульованих завдань **висновки**, в яких узагальнено основні здобутки дисертантки й окреслено перспективи подальшого вивчення досліджуваної проблематики.

Рецензована наукова розвідка дає ґрунт для роздумів і спонукає висловити дисертантці запитання, окремі зауваження та міркування рекомендаційного характеру, суть яких можна сформулювати таким чином:

– чому у тексті роботи не подані англійською мовою дефініції англійських фразеологічних одиниць?;

– науковий стиль, як відомо, має свої особливості, зокрема для нього характерне уникання емоційно-експресивних мовних засобів, однак у тексті дисертації трапляється фразеологізм *левова частка* (стор. 146, 181) та його варіанти: *левова частина* (стор. 53), *левова доля* (стор. 114, 133);

– окремі фразеологічні одиниці просторової семантики різняться за варіантами англійської мови, наприклад: “американський” (*take one’s (the) dust* (стор. 135)), “австралійський” (*waltz Matilda; shoot through like a Bondi tram* (стор. 182)). На нашу думку, розмежування фразеологічних одиниць за варіантами англійської мови з їхнім подальшим зіставним аналізом суттєво збагатило б дослідження;

– на якій підставі дисертантка робить висновок про те, що фразеологізм просторової семантики *this earthly (great) round* має такі граматичні категорії, як середній рід, однина і загальний відмінок (стор. 86)?;

– що дисертантка мала на увазі під твердженням «*ФО зазвичай не вимірюють простір*» (с. 75)?;

– також у тексті роботи виявлено низку орфографічних, пунктуаційних, технічних та стилістичних огріхів, наприклад, на стор. 27, 28, 29, 32, 43, 47, 48, 49, 50, 57, 58, 68, 83, 84, 89, 92, 94, 109.

Висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не ставлять під сумнів наукову новизну та концепцію дослідження, теоретико-методологічну та практичну цінність дисертаційної праці, вагомість отриманих результатів та висновків, об'єктивність та достовірність яких забезпечуються фундаментальною теоретико-бібліографічною базою (355 позицій) та лексикографічною базою (66 позицій). У дисертації подано 12 таблиць і 9 рисунків, які унаочнюють результати проведеного дослідження і вказують на значний обсяг проаналізованого матеріалу. Шляхом суцільної вибірки з друкованих та електронних лексикографічних джерел дисертантка виокремила 3918 фразеологічних одиниць (1756 одиниць в українській мові та 2162 в англійській).

Вважаємо, що основні теоретичні положення, результати і здобутки дисертантки повністю відображені у достатній кількості наукових публікацій, яких усього 21, з них 6 статей опубліковано у фахових виданнях України, одна з яких – у співавторстві, 2 статті – у виданнях, що включені до наукометричних баз, одна з яких – у зарубіжному виданні, 11 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат у повній мірі відображає зміст дисертації. Здійснений у науковій праці зіставний аналіз фразеологічних одиниць просторової семантики української й англійської мов відкриває перспективи для подальших досліджень фразеологічного фонду як близькоспоріднених, так і не близькоспоріднених мов.

Отож, на підставі детального ознайомлення з текстом дисертації, фаховими науковими публікаціями, які повністю висвітлюють її зміст, та авторефератом, вважаю, що дисертація «Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах» є ґрунтовним, актуальним і самостійним дослідженням, яке повністю відповідає вимогам «Порядку

присудження наукових ступенів», затвердженому постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її авторка **Тодорова Наталія Юрївна** заслуговує присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство.

Кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри практики англійської мови
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

Е. К. Коляда